

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, okt. 25.

Csillaghullás.

— Ugron Gábor visszavonul. —

Fővárosi tudósítónk írja a következőket:

Az Ugron-párt minapi értekezletén Ugron Gábor bejelentette, hogy elhatározott szándéka visszavonulni a politikai pályától s ezt egy beszámolóban fogja tudatni választóival.

Hasztalan próbálták lebeszélni, megmaradt szándéka mellett. Ekkor azon tanácskoztak, feloszoljon-e a párt s mindenki belépjen abba a pártba, a hova akar, avagy megmaradjon a párt. Az utóbbi mellett döntöttek s elhatározták, hogy Bartha Miklóst választják elnöknek.

Ez a nap eseménye, mely ország-szerte erős sajnálkozást, sőt megdöbbenést fog kelteni.

Miért vonul vissza Ugron? Megél már a parlament nélküle is, vagy vele sem éled fel újra?

Annyi bizonyos, hogy sehol úgy a demokrácia át nem ment az életbe, mint a mi parlamenti életünkben.

Ott mindenki egyenlő. Mióta a Bánffy-féle liliputi miniszterium bevonult az országháza, azóta szellemi sötétségük mint szürkeség borong a házban.

A ki kiemelkedett ebből a szürkeségből, az kirítt belőle s mert nem tudott

a tömeg hozzájuk felemelkedni, hogy kicsinyeknek ne látszanak, hát lerántották őket maguk közé.

Ha lehetett.

Ha nem, akkor múmiákká tették őket. Beolvasztották, nyugalommal felérő állásokba préselték, míg végre teljes lett az egyenlőség. Annyira nem kisebb már egyik sem a másiktól, hogy valóban nincs nagy közöttük.

De hát ez is természetes proccszus.

Akármilyen nagy volt életében a halott, halálában por lesz belőle és hamu.

A mai pártok már nem az élő uralgó, hajdan erős elvek tagjai, hanem ezeknek feloszlásából támadt apró por-szemek, kik között az elvhűség meleg vére helyett a párt- és klikkérdek gennye kering.

Ugron régi slágu ember, ki sokáig látszó munkát szeret végezni akár alkot, akár rombol. Kész bármikor sárkánnyal vivni, de a szunyogok ellen nem dicsőséges, csak bosszantó a harcz.

Hát az igaz, hogy mostanában sem alkotni, sem rombolni nem lehet a törvényhozásban, mert ilyen portéka ott nem kapható, de azért nagyon sajnáljuk Ugront.

Félünk, hogy példáját a többi mutatónak maradt nagykaliberű politikuskunk is követni találja.

Mert nem akkor nyomasztó a sötétség, ha a világosság elfödése miatt áll elő, hanem akkor, ha nincs világosság a sötétségen túl.

Fényes csillag fut le politikai életünk egeről Ugronnal. Még egy pár ilyen csil-

laghullás és bátran feljöhet a Bánffy holdja, hogy világítson a nagy éjszakában.

Am ez csak baglyoknak fogja pótolni a nappalt.

P—y.

Az ujjvárosi községi iskolák és a városház építése.

Ma ül össze tanácskozásra a törvényhatóság által kiküldött nagybizottság, hogy döntsön a városháza építése kérdésében. Midőn e fontos kérdésben határoz, egyúttal 700 gyermek jövő sorsáról dönt.

Az új városháza a régi reál- és polgári iskolák lebontását teszi okvetlenül szükségessé. Itt van most tudvalevőleg az ujjvárosi elemi fiúiskola körülbelül 680 gyermekkel. Ha tavasszal az épület lebontásához hozzá fognak, ez a 680 gyermek fedél és iskola nélkül marad.

A városi tanácsnak az a terve, hogy ezeket — az ör-utczai telken az iskola felépítéséig — a polgári fiú-iskolába teszi át.

Eltekintve attól, hogy a Külvároson lakó 6—7 éves gyermekeknek majdnem 3 kilométer utat kell megtenniök, ki vállalja el a felelősséget azért, hogy azoknak a kis gyermekeknek — a kiknek ez esetben mind a két piaczon keresztül kell járniok — különösen a hetivásárok alkalmával nem történik semmi bajuk. De tegyük fel a legjobb eshetőséget, hogy nem történik semmi bajuk, — egy-két év leforgása alatt az iskola felépítésének a

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Kirándulás a Vesuvra.

Írta: B. Gy.

»Nápolyt látni és meghalni!« mondja a költő. Én részemről nem értek vele egyet, mert én láttam ugyan Nápolyt, de azért nem kívánok még meghalni.

A csodaszép nápolyi öböl partjain barátságos még csak szebbnek tűnik fel az élet és jobban ragaszkodik hozzá az ember mint csak valaha.

De kinek is jutna eszébe a mosolygó kék égbolt alatt a citrom és narancs ligetek balsamos légköréből sétálva, a fülbemászó bájos olasz dalokat hallgatva az enyészetre — elmúlásra gondolni?

Az örökszép nápolyi öböl csodás helyeiről egy más alkalommal fogok megemlékezni, ezúttal azonban a Vesuv tetejére való kirándulásomat akarom néhány sorban leírni.

A Vesuv megmászását legzélszerűbb Pompei megtekintésével egybekötöni, már csak azért is, mert a két név egymástól csaknem elválaszthatlanok.

A Vesuvot jelenleg két úton lehet megmászni — és pedig vagy a Cook-társasággal viteti fel magát az ember, mely 25 lirért Nápolyból kocsival, a hely lábáig, onnét pedig a 800 m. hosszú drótpályán, mely ismét műkö-

dik,* csaknem a csúcsig viszi fel vendégeit, onnét ismét Nápolyba vissza, — vagy pedig a »Strada Nuovát« egy privát társaság által újjonnan készített utat használja az ember, melyen részint kocsival, részint lóháton lehet feljutni 20 lirért oda-vissza — azonban Pompeiig és vissza Nápolyig a vasúti jegyet külön kell váltani. Tehát az árak körülbelül egyenlők.

Dacára annak, hogy ez utóbbi ut sokkal fárasztóbb és hosszabb, mégis azt választottuk, mert alaposan akartuk megnézni a Vesuvot.

Még előtte való nap megváltottuk 20 lirás jegyünket, mely Pompei megtekintésére is jogosított.

Reggel fél 7-kor már kint voltunk a vasúti állomásnál, hogy a 7 órás vonattal Pompeibe menjünk, azonban a pénztárnál oly nagy volt a tolongás, hogy a vonat nagy bosszuságunkra orruk előtt rebogott el és ugyancsak igyekeznünk kellett jegyet kapni, hogy legalább a 8 órákor induló vonatról ne maradjunk.

Mondhatnám egész Olaszországban így van ez a vasúti pénztáraknál, ezért igen tanácsos legalább 1 órával az indulás előtt már a pályaudvarban lenni.

Harminez percznyi késéssel fél 9 órákor hagyta el vonatunk a nápolyi pályaudvart, ami szintén igen gyakori jelenség a felette kényelmetlen olasz vasutaknál.

* A Vesuv ez ideig kitérése ugyanis annyira megroggyant az emlelt drótpályát, hogy több hónapra keresztül szünetelt a forgalom.

Ilyen vonatot is rikán láttam — 52 személykocsi volt a mozdony után esatolva, mely mind tömve volt idegenekkel a földgömb minden részéből, Budekkeren és gukkeren kívül fényképpel felszerelve.

A kocsiszakaszban, melyben mi ketten ültünk, utazott még két spanyol, egy francia, egy amerikai ember, továbbá egy olasz és egy német pap. — Lehet gondolni, micsoda nemzetközi társalgás fejlődött ki közöttünk.

Érdekes itt megemlíteni, hogy az olasz vasutaknál a késésért a mozdonyvezető fizet, ellenben, ha hamarabb hozza be a vonatot, ő kap megfelelő jutalmat.

Ezen, azt hiszem eléggé kedélyes szokásból kifolyólag történt meg az, hogy vonatunk késés nélkül érkezett meg Pompeibe, holott az egész távolság csak 2 kilométer. Ment is ám vonat!

A vasúti állomástól 5 percz alatt kényelmesen elértük Pompei város falait, melyek körülbelül órákban megmaradtak.

Pompei utcáin sétálva és csodálva a régi római nép hatalmas alkotásait, csakugyan az enyészet gondolata nehezedett lelkünkre.

A házakban a mozaik és falfestmények sok helyen oly épen megmaradtak, mintha csak tegnap készültek volna.

Az utcákon látni lehet még a régi római szekerek nyomait, a vízvezetékek ólomcsöveit, egyes bolt feliratokat stb. stb.

Az ásatások különben még mindig foly-

szükségessége okvetlen előáll; és akkor az ör-utczai mostani leány-iskolát lebontva, az építés befejeztéig majd gondoskodni kell a négy osztályu leány-iskola elhelyezéséről is. Ezt pedig nem lehet a fiu-iskolába elhelyezni már morális szempontból sem, — meg alkalmas helyiség hiányában sem.

Felmerült az az eszme, hogy nem lehetne-e az iskola építéséhez *áprilisban* hozzá fogni és *október közepére* be is fejezni; ez esetben ugyan a tanévet Ujvároson be kellene fejezni áprilisban, és a másikat nem lehetne megkezdeni csak októberben, de ez nem lenne olyan házárd játék, mint a minő az lesz, ha az elhelyezés szintere a polgári fiu-iskola lesz s a melyben veszteni csak a gyermekek és a szülők fognak. Ilyenformán a városháza építéséhez is idejekorán hozzá lehetne kezdeni az iskolák áthelyezése nélkül.

A két iskola tanítványában hisszük, meg is lenne az az ügyszeretet, hogy a mit az alatt a 3 és fél hónap alatt elveszitenek *időben*: visszapótolják azt *erőben*; és így a nagy bizottság is meg a tanács is kikerül a felelősség alul.

Ezzel a felvetett eszmével szemben a mi véleményünk az, hogy építse fel a város — ha van pénze rá — a városházát, de csak akkor fogjon hozzá, ha az iskolák felépítése biztosítva lesz.

Jól tudjuk, milyen szükséges volna egy megfelelő városháza, a hol az összes városi hivatalok koncentrálnak lennének, de azt nem tartjuk megengedhetőnek, hogy a városháza építése által elodáztassék, vagy éppen lehetetlenné ténessék az iskolák felépítése.

Mert jól mondotta dr. Sipos Árpád — a kinek az indítványára nem is olyan régen olyan nagy lelkesedéssel elhatározta a város közönsége, hogy *először felépíti* az iskolákat és csak azután a színházat és városházát, — hogy a *sorrend megzavarása* folytán előálló bonyodalmakból származó bajokért Isten és emberek előtt egyedül a tanácsot fogja terhelni a felelősség.

A nagy bizottság bölcs határozata elhárítja a felelősségnek ezt a súlyát a kérdés illetően megoldása által s míg ezzel az ügyet helyes mederbe tereli: 700 gyermek jövője felett itélkezik és 700 szülőt szabadít meg a jövő kétségbeesztő gondolatától.

rs.

Szell Kálmán a királynál.

Ő Felsége tegnap délelőtt hosszabb magánkihallgatáson fogadta Szell Kálmán miniszterelnököt. A miniszterelnök ez alkalommal részletes jelentést tett ő Felségének a parlamenti viszonyokról és tanácskozásokról. Előterjesztése, mint halljuk, kiterjed a *Ferencz Ferdinánd* főherceg házassága alkalmával tett nyilatkozat becikkelyezéséről rendelkező törvényjavaslat igazságügyi bizottsági tárgyalásra is, amelynek részletei iránt kiválóan érdeklődött ő Felsége.

A királyi kihallgatás miatt csak tizenkét óra után jelenhetett meg a miniszterelnök a képviselőház pénzügyi bizottságának tegnapi ülésén.

Az idők jele.

Nagy szó az, mikor végre a katolikus egyház ellenségei is kezdik végre észrevenni, honnan fujják a nemzetsorvasztó felekezeti harc kárhuzatos tüztét: onnan, a hol a világgal szemközt hazug módon csak türelemről, a sötét klerikalizmus elleni harczról beszélnek, maguk közt pedig a gyűlöletet szitják s elfogult, elvakult fanatizmussal rohannak neki mindennek, a mi csak katolikus színben tűnik fel hagyományos álmaikban.

Az idők jele.

Kezdünk kijózanodni.

Egyik fő-főliberális lap, a »Pesti Hirlap« írja a következőket *Elvadulás* czim alatt:

»A felekezetek között megindult és mindinkább erősödő villongások egyes embereket egészen kihoznak a sodrúkból, ugyannyira, hogy mértéket nem tudnak tartani. Ezek közé tartozik az a kecskeméti református ur, akinek az egyházközségben némi szerepe van és aki most a jogászoknak azt akarja megtiltani, hogy halottak napján a kecskeméti temetőben fekvő Katona sirját megkoszorúzzák s

hogy ott ünnepet tartsanak. A kecskeméti református urnak az a véleménye, hogy *protestáns jogásznak katolikus ünnepen még a nagy embereket sem szabad ünnepelni*. Amikor erről az okoskodásról említést teszünk, örömmel konstatáljuk, hogy az így okoskodó urat a kecskeméti reformátusok kinevették.«

Ha a kecskeméti reformátusok csakugyan kaczagtak, tapsolunk hozzá. Így kellene gondolkozniok másutt is, akkor közelebb jutnának egymás megértéséhez. Vessék ki az elfogultságot magok közül s akkor nem fognak elfogultságot látni minden zugban.

A kecskeméti úr okoskodása pedig, és hogy ezt egy liberális lap közli: mindez érdemes s megfontolásra.

Az idők jele!

A horvátok és a trónörökös házassága.

Horvát képviselők köréből arról értesül a bécsi Information, hogy a horvátok követelik a trónörökös házassági nyilatkozatának a horvát tartománygyűlés által való becikkelyezését, mert Horvátország fentartja magának a királyválasztás jogát a dinasztia kihalása esetén. Horvátország — így szól a zágrábi tudósítás — a horvát trónra önállóan választott királyt a Habsburgház trónrasszállásáig.«

Közjog- és történelemhamisítás ez az új horvát követelés.

I. László király óta nincs és nem volt külön horvát király. László magyar királyt megkoronázták Zárában királylyá s azóta nincs külön horvát királyság, nincs külön horvát korona, hanem akit Szent István koronájával magyar királylyá koronáztak, az uralkodott a magyar király jogán a magyar királyság alkatesztét képező Horvátország felett. A horvát történettudósok is csak azt szeretnék eltagadni, hogy I. László magyar király fegyverrel hódította meg Horvátországot, szerintük a horvátok szabad akararatukból tették királyukká Lászlót.

Ha a Habsburgház va/amikor kihalna, avagy magvaszakadna a Habsburgház ama három ágának, amely Magyarországon az uralkodásra jogosult, akkor is Horvátországnak nincs külön királyválasztási joga, hanem a horvátok ezt a jogot csak a magyar ország-

nak és ki tudja még mennyi érdekes dolog és kincs fog a felszínre kerülni.

Alig néhány hete, hogy Pompei közelében egy még annál is régebb városrészt ástak ki remek freskókkal és mozaikokkal, melyek megvétele végett a német császár már érintkezésbe is lépett az olasz kormányval.

A város fölött a forró napfényben pedig egykedvűen pöfékel a Vesuv, s olykor-olykor hatalmas fekete füstfelleget lövelve az ég felé, mintegy figyelmeztetve az embereket, hogy még nem aludt el egészen és így az sem lehetetlen, hogy egyszer csak majd ismétlődik a Krisztus előtti rettenetes kitörése.

Pompei megtekintése után az amfiteáter mellett fekvő »Hotel Soleil«-ba mentünk, hol már készen várt a dejenner, melyet gyönyörű pálmák árnyában csinos olasz énekes leányok bájos dalai és mandolin kíséretei mellett fogyasztottunk el.

Déli 1 óra volt, mikor négyen elhelyezkedtünk a nem valami kényelmes fiakker féle kocsiban.

Mi ketten magyarok, továbbá egy villachi huszár őrnagy és egy németalföldi kereskedő képeztünk egy társaságot. A vezető a bakon foglalt helyet.

Háromnegyed órai poros ut után Boscotrecase-ra érkeztünk.

Boscotrecase egy kis falu a Vesuv lábán építve, melyet a jelen században egy alka-

lommal szintén romba döntött a Vesuv kitörése.

A városkának igazi olasz jellege van, rendkívüli szűk és piszkos utcákkal. — A lakosság főleg maccaroni készítővel foglalkozik. Mindkét oldala az utcáknak melyeken keresztül haladtunk, tele volt akasztva különböző vastagságú és hosszúságú maccaronival a legpiszkosabb helyeken, száradás végett.

A ki szereti a maccaronit annak nem nagyon ajánlom ilyen helyeken végig menni, mert tartok tőle, hogy jó időre elmegy az étvágya a maccaroni evéstől.

Egy negyedórai várakozás után, mely időt egy kis Osteriában töltöttünk el kitűnő olasz bor mellett, előhozták a lovakat, ha ugyan annak lehet őket nevezni — melyeken a tulajdonképeni hegyi utat megtenni kellett.

Valósággal lerántottak lábainkról, mikor az Osteriából kiléptünk.

Két siheder a lovat fogta, egy másik derékra ragadott, hogy lóra segítsen, a harmadik lovaglópálcát kínált, egy másik ismét vezetőnek ajánlkozott, két kölyök meg a cipőmet kezdte kefélni stb. stb.

És ez mind fülsiketítő láрма kíséretében történt, úgy, hogy ugyancsak ki kellett nyitni a torkomat és használni vesszőmet, hogy lerázzam nyakamról ezt a koldus népséget.

Természetes, hogy a társaság többi tagja ugyanígy jártak.

Végre nagy nehezen szabadulva utnak indultunk, de még ekkor sem hagytak békét, mert egy fél óra járásnyira néhányan még mindég nyomunkban voltak czigánykerekeket hánnya, énekelve, és hozzá folyvást tenyerüket tartva maccaronira valóért ordítva.

A faluból kiérve utunk eleinte szépen művelt szőlőkertek között vezetett rekkenő hőségben.

Feljebb érve a szőlőkertek helyét gyalog, fenyves és egyes kimagasló piniák váltották föl.

Többször megállani kényszerültünk, hogy szegény párák kifújhassák magukat, mert igen nehéz utjuk volt, folyvást csaknem térdig érő éles hamuban gázolva.

A vezetőnek nem lévén lova, felváltva a lovak farkába fogózkodva huzatta magát a meredekebb helyeken.

Egy órai lovaglás után a Vesuv oldalán fekvő kis Osteriában 10 perc pihenőt tartottunk, hol ismét zenével és dallal fogadtak, gyönyörű szép olasz leányok kínálgatva a kitűnő Lacrima Christit, mely meglehetősen erős bor és Vesuvi speciálisítás.

Már innét is remek kilátás nyílt a nápolyi öbölre.

Ettől a kis koreszmától kezdve mindenütt a legkülönbözőbb színű és szeszélyes alaku láván és még nagyobb hamuban folytattuk utunkat.

Állat- és növényvilágnak itt már nyomát sem találtuk.

gyűlésen, a magyar országgyűlés által gyakorolhatják.

Ez a legújabb horvát követelés a vázolt okoskodásra és történet hamisításra fektetve nem egyéb, mint a magyar szent korona elleni lázadó törekvés.

Mezei Mór beszámolója.

Mezei Mór országgyűlési képviselő vasárnap tartja beszámolóját a Lipótvárosban. Ismeretes, hogy Mezei Mór mindig a kormányokkal tartott s ha azok változtak is, az ő elve tántoríthatatlanul meg maradt, hogy ugyanis mindig a kormányok mellett kell kitartania. Csak legutóbb, a kereskedelmi utazókra vonatkozó javaslatnál csinált némi frontot a kormány ellen. Most azonban, mint értesülünk, lesz beszédében egy mozzanat, a melyben határozottan állást foglal a kormány ellen és pedig egész határozottsággal, minden föntartás nélkül. Ez a mozzanat pedig az *önálló vámterület* kérdése, a melynek megvalósítását követi.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, okt. 26.

A mai ülés elnöke Perczel Dezső volt, aki rövidesen átesett az ülés unalmas részén, a jegyzőkönyvön és a bejelentéseken.

Molnár János sürgős interpellációt jelentett be a csik-szent-mártoni népgyűlésen történtek miatt.

A kvóta-döntés.

Elnök jelenti, hogy következik a kvóta tárgyában való királyi döntés tárgyalása.

Komjáthy Béla: Ez nem úgy van. A pénzügyi bizottság erre vonatkozó jelentése van tárgyalásra kitűzve. Üljön a bizottság előadója az előadói székbe. Itt van a kezemben a nyomtatott jelentés.

Szell Kálmán miniszterelnök: Téved Komjáthy. Az az iv, a mi a kezében van, nem a pénzügyi bizottság jelentése, ez a döntés nem is utasított a bizottsághoz, mert a királyi döntéshez hozzászólni lehet, de határozat tárgyát nem képezheti. Az az ő jelentése a királyi döntésről. Ez volt eddig is a szokás.

Komjáthy Béla: Hozzá vagyunk szokva, hogy a törvény nálunk csak arra való, hogy a

nemzet egyéni hűségét kielégítsék, de valójában a törvény, az igazság az, amit velünk akarnak és tesznek. Pedig a törvény nemcsak minket kötelez, hanem a királyt is. Mi a döntés? Felségjog? Nem. Az csak átruházott jog. Ha nincs tárgyalás a parlamentek közt, nincs helye a döntésnek se. Az én hitem szerint a királynak nem volt joga a kvóta meghatározásában. Mikor ezen határozat megtörtént és a miniszterelnök ur a felelősséget magára vette és ide hozta e kérdést, a törvénnyel szemben foglalt állást és törvénytelen álláspontra helyezkedett.

Miért alkotunk mi Magyarországon törvényeket? Ha önök olvasták az 1867. XII. t. cz. 21. §-át; vajjon nincs-e ott világosan és határozottan körvonalazva a király jogköre? És kérdem, vajjon a törvény csak bennünket kötelez-e, vagy az állam fejét is.

Ha önök abból indulnak ki, hogy a törvényt odafent nem tartoznak respektálni, akkor nem értem, hogy miért ülünk mi itt. Mi ezen törvénytelen eljárást magunkévá nem tesszük és a miniszterelnök ur átiratát tudomásul nem vesszük. (Helyeslés.)

Csávolszky Lajos: A Reichsrath munkaképtelen, végvonaglását szenved, nekünk kötelességünk, életszükségletünk, hogy magunkat a bomladozó ház alól kimentjük.

Vázolja az udvar célját, mely egységessé akarta tenni mindig az osztrák nemzetet. Azért hurcolták oda a nemzeteket, lefaragták nemzeti jellegüket, hogy *egységes* lehessen, nagyhatalmi állást foglaljon el. De nem sikerült.

Minket is erre használtak. Mindent elvesztettünk, önállóságunkat, és jogainkat s nem nyertünk semmit. Mi lehet az orvosság? Magyarországnak megadni függetlenségét, Ausztriának pedig, mint azon nemzeteknek, melyek történelmi multtal bírnak, megadni az önkormányzatot.

A magyar nemzet két dologhoz szívében ragaszkodott mindig: királyához és függetlenségéhez. E két érzelmet szembe állítani: romlás és rombolás.

Polemizál a miniszterelnökkel, aki azt mondta, hogy a 67-iki kiegyezés az ő *bibliája*. Most mondja ezt, mikor recseg-ropog a kiegyezés. Mintha 1867-ben elaludt volna s most ébredt volna csak fel. Még Deák Ferencnek se volt bibliája, még kevésbé az nekünk! Deák megcsinálta, mert nem tudott jobbat csinálni.

Szól az igazi államférfiakról, ahogy ő képzei. Bismarck az ő ideálja. Aki kitűzött célját vasakarattal vitte keresztül, uralkodója aggodalmát eloszlatta. Egyik kezébe pisztolyt vett; ha nem sikerül terve, főbe lövi magát. Ilyen felelősség illeti meg az államférfit. Nálunk hol találunk ily felelősséget? Ki meri megmondani az uralkodónak, hogy nem törvényes a döntés?

Nálunk minden gyöngé elméjű ember vállalkozik a miniszterelnökségre. (Derűtlenség a szélsőbalon.)

Próba! Semmi egyéb. Ha nem sikerül, az se baj, kegyelmes titulust kap és penziót! Nem veszi tudomásul a királyi döntést. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Polónyi Géza röviden indokolja, hogy a kvóta-döntést rendszeres törvénytelen abuzusnak tartja és soha el nem fogadja.

A miniszterelnök védekezése.

Szell Kálmán miniszterelnök polemizál Csávolszkyval. Nem jól értette őt Csávolszky, midőn azt gondolja, hogy ő minden körülötte levő dolog és esemény előtt szemet huny s ma is ott tart, ahol 67-ben volt. Nem így van. Ő azt mondta, hogy az *adott viszonyok közt* ma és előre láthatólag hosszú időre a 67-diki közjogi berendezkedés a legjobb. (Ellenmondás a szélsőbalon.)

Ez az én meggyőződésem, bocsássák meg nekem. Én nem az önök vádjairól beszélek. De igenis, a 67-diki kiegyezést minden hamis magyarzattól meg fogom óvni. Ami az uralkodónak adandó tanácsot illeti: ő mindig azt a tanácsot adta, amit bensejében érez. Hogy mit tenne, ha tanácsát az uralkodó el nem fogadná: joga van azt mondani: *bizza ezt rá*. Több joga van ehez, mint Csávolszkynek az ő nagyon is éles, nagyon is személyes támadásához. Nyugodt lehet, hogy azt fogja tenni, a *mit becsülete kíván*. (Helyeslés a jobbon.)

Molnár Jenő: Az a kérdés, mit szól a kvótajelentéshez.

Szell Kálmán: Bizza csak rám. Komjáthy-nak felelve, kijelenti, hogy nem tartja magát csalhatatlannak, de Komjáthy se az.

A miniszterelnök ezután a kvótabizottságok működéséről szól, a melyek az országgyűlés küldöttei. Ha ezek nem tudnak megegyezni: következik a döntés.

Polónyival polemizál ezután s a jelentés tudomásul vételét kéri. (Helyeslés a jobb oldalon.)

Fichler Győző: A miniszterelnök szavait kommentálja.

Szell Kálmán: Már hogy lehet így csavarni. (Derűtlenség.)

Fichler: Ebben a miniszterelnököt mesteremnek ismerem. Éppen az imént csavarta el nagyszerűen a 67-diki kiegyezés értelmét. (Derűtlenség.)

Nemsokára elértük a »Strada Nuova« bejáratát, hol ismét egy negyed óra pihenőt tartottunk.

A »Strada Nuova« mint a neve is mutatja egy ujjonnan készített serpentin ut, a Vesuv-csúcs csaknem falmeredekségű oldalán.

Egy épületben egy kereskedés is van itt berendezve, hol jó borsos áron kínálgatják a hűsítő italokat és a lávából faragott szebbnél-szebb melltűket, karpereczet, óralánczot stb. stb. no meg az elmaradhatatlan képes levelezőlapokat, biztosítva a kirándulókat, hogy a »Vesuv« bélyegző lesz ráütvé.

Az élelmes olasz nem is csalódott, mikor e kereskedést e kietlen helyen felállította, mert nem hiszem, hogy akadjon ember a ki valami csekélységet ne venne és legalább 1 képes levelezőlapot ne küldene.

Ebbeli kötelességünknek mi is eleget téve utunkat folytatva háromnegyed óra alatt felkapaszkodtunk a keskeny és rendkívül szédítő uton.

Sokszor azt hittem, hogy szegény állat alattam adja ki páráját annyira lihegett. — Az ut vége felé már a vezető hamos nógatása és ütlegetése sem sokat használt.

Megsajnálva a szegény állatot azut egy részét gyalog tettem meg, ami cipőm végromlását idézte elő.

A kráter lábánál ismét valóságos rohamot intéztek ellenünk.

A huszár őrnagyot két markos alak minden bevezetés nélkül nyakába emelte és vitte fölfelé. Ő nem is igen védekezett ellene, mert különben is betegség okából üdült Capri-szigetén és így könnyen megárhathott volna neki az ut eme legnehezebb része.

Én azonban nem engedtem magam, mi ellen kézzel-lábbal védekeznem kellett.

A kráter megmászása volt a legfárasztóbb. Térdig érő, csaknem forró és gőzölgő hamuban a vezetők által hátra nyújtott kötelekbe fogódzkodva 10 perc alatt elértük a kráter legszélét. — Sokáig azonban nem lehattunk fent, mivel oly fojtó füst volt, hogy alig tudtunk lélekzethez jutni.

A kráter, a mennyire látható volt, belül tiszta sárga és vörös színű a kénből, melynek rottyogását is hallani lehet.

Mélyen belátni nem lehet, mivel minden kitörés után a kráter bedugul és különben is a füst és gőz teljesen gátolja a látást. Érdekes dolog, ha az ember egy botot a földbe szur, a lyukból meglehetősen erővel kénese füst tolul ki. A vezetők egy kis gödröt ásott, hogy kezünket bele tartjuk, meg is próbáltuk, de azonnal vissza is rántottuk oly rettenetes volt a hőség.

Néhány percznyi tartózkodás után valósággal lerohantunk a kráter lábához, hogy friss levegőhöz jutva az steni panorámában gyönyörködjünk.

Előbb azonban kénytelenek voltunk czi-

pönket kiüríteni, melyek különben is félig megégték és tele lettek hamuval.

Sokáig elgyönyörködtünk a remek panorámában.

Az egész nápolyi öböl előttünk feküdt csodás helyeivel a lemenő nap sugaraitól meg-aranyozva pálma és narancs ligeteivel.

Messze a sik tengeren hatalmasan emelkedik ki Capri szigetje a világhírű kék barlangjával, míg távolabb pedig Procida és Ischia szigetek látszanak.

Lábaink alatt láttuk meglehetősen távol Pompeit és Herculánomot, hol annak idején annyi ezer ember pusztult el.

Itt a csúcson állva még inkább el tudtuk képzelni ama borzasztó kitörést, mely Pompeit és Herculánomot 8—10 m. magas lávareteggel és hamuval borította el.

Még sokáig elgyönyörködtünk ezen nem mindennapi látványon, ha vezetők figyelmünket az indulásra fel nem hívja.

Lefelé már gyorsabban haladtunk, úgy, hogy este 7-kor már Torre Annunciatában voltunk, innét este 8-ra vasúttal ismét Nápolyban voltunk, hol a »Santa Lucia«-ról még sokáig elnéztük a Vesuv tüzes fejét a mint a sötétben félelmetesen világított.

Szell Kálmán reflektál Pichler szavaira, azután a jelentést tudomásul vették.

A honvédség az osztrák gyakorlatokon.

Következett a *honvédelmi miniszter jelentése*, egy honvéd hadosztálynak a galicziai gyakorlatokon való részvétele dolgában.

Interpellációk.

A honvédeknek a galicziai hadgyakorlatokra való rendelése dolgában a függetlenségi párt részéről Tóth János interpellálta meg a honvédelmi minisztert, kifogásolva a sérelmes hadügyi intézkedést.

Fejérváry Géza báró válaszolt az interpellációra, védve a kormány álláspontját.

Molnár János a csikszentmártoni népgyűlés ügyében interpellált s erős szavakkal apostrofálta a miniszterelnököt.

Szell Kálmán válaszában kijelentette, hogy Molnár fenyegetései nem térítik el szándékától s továbbra is megmarad álláspontja mellett.

UJDONSAGOK.

A műtárlat első napja.

Tegnap volt az első nap, a melyen a közönség rendes helyárák mellett tekinthette meg a nagyvárad kiállítását. A tárlat megnyitásától egészen a késő délutáni órákig csak úgy hullámzott a nagyszámu és előkelő közönség a képek előtt. Kritizáltak, dicsértek, gáncsoltak mindnyájan a saját izlésük szerint, csak egyet dicsért mindenki egyértelműleg: a rendezőség buzgalmát és a helyes elrendezést. A ki távozott, igazi műélvezet emlékéit vitte magával és sokan kijelentették, hogy a kiállítás ismételtén megfogják látogatni.

A gyakori látogatásokra tekintettel igen sokan váltottak már eddig is állandó bérletjegyeket s ezért tegnap a napi jegyekből mindössze százötven kelt el, a többi látogató bérletjegyek tulajdonosaiból került ki. Reméljük, hogy ez a valóban művészi magas színvonalon álló kiállítás a nagyvárad közönséget fokozott mértékben fogja magához vonni s a látogatók száma még emelkedni fog.

Ma a következő hölgyek fogják a napi-biztosi tisztet betölteni:

Schmidt alezredesné, Aulich Henrikné, Major Miklósné, Noszlópy századosné, Schlauch Josefín, Br. Podmaniczky Emma, Luzsénszky nővérek, Jelentsik nővérek, Glatz Antalné, Ritoók Emma.

A megnyitó ünnepély alkalmával, mint már említettük, a tárlat illustris védnöke dr. *Schlauch Lőrincz* bibornok megvásárolta az elhunyt *Molnár József* festőművész »Rebeka a kutnál« című szép festményét 1100 korona összegért. Ő Eminenciájára tegnap délelőtt vendégül látta *Telepy Károly* festőművészt, akitől pedig »Árva-Váralja« című sikerült tájképét vásárolta meg 1200 koronáért.

A vásárlási kedv különben nem nagy, amit a rossz viszonyoknak tudhatunk be.

A bibornokon kívül még *Lovassy Ferencz* nagy-szalontai nagybirtokos vásárolt egy képet, *Kézdi Kovách László* »Virágzó fák« című olajfestményét, 310 koronáért.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

November 5. Tiszti főszemle a várban.

* **Pápai himnusz Nagyváradon.** Ezen a czimen a »Szabadság« f. é. 245. számából olvassuk, hogy a »Debreczen« cz. lap ugyan-ezen czimen támadja meg a premontrei főgimn. tanártestületének a hazafiságát, mert a magyar katolicizmus 900. éves évfordulója alkalmából a kizárólag a kath. ifjúság részére rendezett ünnepségen a Kőlcsey és Király-himnuszon kívül a *pápai himnuszt* is énekeltette:

— »Ugyan derék hazafias tanári kar lehet a nagyvárad, a hol az ifjúság a pápai himnuszt énekli! Hiába! az idők jele!«

Valóban »az idők jele,« hogy a »Debreczen« cz. lap minden pirulás nélkül egy kath. főgimn. kath. pap tanártestületének hazafiasságát meri vakmerően *pellengére állítani* egyedül azért, mert a gondjaira bízott kath. ifjúság vallásos érzületét ez ünnepélyes alkalomból is ápolja.

Igen, tettük ezt, mert *hivatásunkból kifolyólag ápolnunk és fejlesztenünk kell az ifjúságban a hazafias szellem mellett a vallásos érzületet is, még ha az ifjúság szerencsétlenségére éppen »katholikus« is, és még hozzá »katholikus« intézetbe mer iskolába járni.*

Ámde *hazafiasságot senkitől, legkevésbé a »Debreczen«-től, nem tanulunk, mert mi a hazafiasságot szóval és tettel, — nem nyomdafestékkel — tanítottuk mindenkor és tanítjuk is; és éppen azért a »Debreczen« önmagát jellemző és *vallási türelmetlenséget* tanúsító megjegyzésével tovább nem is foglalkozatunk.*

A premontrei főgimn. tanári kara.

* **Fischer Colbrie nyilatkozata.** Dr. Fischer Colbrie Ágost, esztergomi kanonok, a bécsi Augustineum igazgatója, aki most kombinációban van a székesfejvári, vagy szombathelyi püspökségre, egyik ismerőse előtt kijelentette, hogy Ő Felsége akarata, hogy még egy évig Bécsben időzzék és így ő még egy évet Bécsben fog tölteni.

* **Képvásárlás részletfizetésre.** Nehéz dolog vidéken a műpártolás, mert hát hiányzik hozzá a legszükségesebb eszköz; a pénz. Sokan vannak, a kik egy-egy szép festményt szívesen betennének a szalonukba, de azt a nagy összeget egyszerre lefizetni nem képesek. Budapesten tervezték már ennek elhárítására a részletfizetésre történendő elárúsítást, de mivel ez ott könnyen visszaélésekre vezetett volna, inkább abbahagyták a tervet. Vidéken a visszaélés majdnem teljesen ki van zárva, hiszen ismerik az emberek egymást. Éppen azért a nagyvárad műtárlat kiállítói hajlandók belemenni, hogy műveik *Sonnenfeld Adolf* műtárnok közvetítésével részletfizetésre is eladassanak. Meg vagyunk győződve, hogy ez az intézkedés a nagyvárad közönség körében általánosan kedvező fogadtatásra fog találni és a képvásárlási kedvet erősen fokozni fogja.

* **Kilépett a honvédségtől.** Dr. Domokos Lajos, nagyvárad 4. honvéd gyalogezredbeli tartalékos főorvos, a szolgálati kötelezettség teljesítése után viselt rangfokozatának megtartása nélkül, saját kérelmére a honvédség kötelékéből elbocsátott.

* **A városi napdíjasok sorsa.** Nagyvárad városánál még nem határoztak a díjnokok sorsa felett. Előbb csak 8—10 díjnokot akartak elbocsátani, a főszámvevő azonban számítást készített, amely szerint mintegy 20 díjnokot kell elbocsátani s az egy forintnál magasabb napi díjakat le kell szállítani egy forintra. Az a kérdés, hogy ily nagymérvű személyzet csökkentés nem a közönség érdekének rovására megy-e?

* **Az a híres átirat.** Sokat kolompoltak már a debreczeniek hecz-liberális átirata ügyében s igyekeztek ezzel a kérdéssel a nagyvárad jogakadémia békéjét megzavarni (mintha nem volna elég baj az oláh-szeccsessió!) A veszélynak egyelőre ékét vették. A debreczeniek ugyanis az átiratot *Knapp Lajos* segélyegyleti elnöknek czimezték. Tegnap tárgyalta ezt a kérdést a segélyegylet közgyűlése s az átiratot *visszaküldte* Debreczenbe azzal az indokolással, hogy a segélyegylet az átirat tárgyalására *nem illetékes.* Ugyanebben az ügyben a kolozsvári *Ellenzék*, tehát hiteles forrás közli a következőket:

Felüllették a Budapesti Hírlapot. A Budapesti Hírlap legújabb számának hírvonatában rövid távirati tudósítás foglaltatik, mely azt tartalmazza, hogy a kolozsvári tud. egyetemi ifjúság hétfőn este tartott közgyűlésén a debreczeni jogakadémia ifjúságának ismert átiratában foglalt határozatot *szótöbbséggel elfogadta.* Konstatáljuk, hogy a nevezett lapot valaki egész egyszerűen *felüllette*, mert a tény az, hogy az ifjúsági gyűlés, mely a debreczeni átiratot tárgyalta — eredménytelenül, tehát *határozathozatal nélkül oszlott fel* s így az átirat el, vagy el nem fogadásáról szó nem lehet.

* **Tűz a várban.** Az éjjel ugy 10 óra tájban a várban kigyuladt a 39-ik ezred gondozása alatt álló kertben egy házikó, a melyet azonban a rögtön megjelent tűzoltóság még idejekorául eloltott. A kár mindössze is csekély.

* **A kolozsvári színházépítés ügye.** A kolozsvári színház újjáépítése ügyében ma Kolozsvárra érkezik *Bezeredy István* miniszteri tanácsos, gr. *Festetich Andor*, a vidéki színészet felügyelője és *Szilágyi Lajos* műszaki tanácsos. Lejövételük célja az, hogy a kolozsvári színház újjáépítésének módzatait a városi hatósággal és Bölöny intendánssal megbeszéljék s a felett tanácskozzanak, hogy az új színházat hova kellene fölépíteni.

* **A borfogyasztás fokozása.** A Borászati Lapok pályázatát hirdetett egy olyan dolgozatra, mely a borfogyasztás növelésének kérdését tárgyalja. A szerkesztőséghez e pályázat folytán beérkezett egy megfejtés, mely szerint a kérdés megoldása igen egyszerű volna: »Csukják be a pálinkaüzleteket tulajdonosaikkal együtt s a borfogyasztás emelkedni fog.« — Ki meri tagadni, írja a »Borászati Lapok«, hogy a jókedvű író az igazsághoz igen közel jár?

* **Méregkeverés.** A zsebelyi méregkeverők ügye még mindannyiunk élénk emlékezetében van és dacára a szigorú büntetéseknek, még mindig akadnak egyesek, akik a méregkeverés mesterségét kultiválják. Több titkos feljelentés érkezett a temesvári ügyészséghez, hogy *Szipelzin Igome* méregkeveréssel foglalkozik és saját leányát arzenikkal megölte. Nagy-Szamos községből is akadnak jelentések, amelyek szerint *Sztanics Lőrincz* földmives és szeretője *Grigor Szavetta* életpárjukat méreg által a tulvilágra juttatták. A csendőrség a nyomozást megindította és a közeli napokban a holttesteket exhumálni fogják.

* **Katonatiszt és vendéglős.** Csunya botrány volt a napokban, mint egyik bécsi lap írja, egy bécsi vendéglőben, a Ring-en levő *Hartmann-féle* fogadóban. A zsufolt ebédőteremben megjelent egy hadnagy, Hovanst Tovan Gusztáv báró tartalékos tiszt, aki most fegyvergyakorlatot teljesít. A fiatal hadnagy halat rendelt izelitőnek. A pinczér elhozta s a báró hozzálátott. Sokáig piszkálta, vagdalta, jócskán evett is belőle, aztán egyszerre lármásan szólította a pinczért s ráfordított, hogy vigye el a halat, nem kell, mert rothadt. Mégutána is kiáltott a hadnagy, úgy, hogy a vendégek mind hallották:

— Nem fizetem meg a bűdös halat.
A pinczér alázatosan felelt:

— Visszavizsem és ne tessék megfizetni.

Mindjárt azután odajött maga a vendéglős, aki tanuja volt a lármás jelenetnek és bocsánatot kérve mondotta a hadnagynak, hogy ne haragudjék és rendeljen más valamit a hal helyett. Eddig rendben lett volna a dolog. Most kezdődött a botrány. A vendéglős visszatért a konyhából s egy kissé ingerült hangon szólt oda a hadnagynak, hogy a halsen a felét megette a halnak s az jó volt, mert a szakács megvizsgálta. Ebből éktelen veszekedés támadt. A hadnagy föluggott a hadonásztól, a vendéglős kiabált, a pinczerek összeszaladtak és a vége az lett a dolognak, hogy a báró arczul ütötte Hartmann fogadást. Az összecsendült személyzet sarokba szoritotta a hadnagyot és valószínűleg meg is verik, de ő egy verzió szerint revolvert vett elő, mások azt beszélik, hogy kardot rántott és amikor a pinczerek meghátráltak, kiment a restaurációból. Az utcán vette észre, hogy egy csomó irást az asztalon felejtett. Most újabb összekocczanás történt. A vendéglős megint szidta a tisztelt, mire az újból arczul ütötte Hartmann. Éppen akkor jött oda egy rendőr és véget vetett a dulakodásnak. Báró Havanst tartalékos hadnagy ellen, aki vagyonos földbirtokos, a helyőrség parancsnoksága és a rendőrség megindította a vizsgálatot.

* **A jogászok és Vörösmarty.** Az ország-szerte megindult mozgalom, melynek célja a modern magyar irodalom atyjának száz éves születési évfordulóját méltóan megünnepelni, a nagyváradi jogászokat sem hagyta érintetlenül. Mint értesülünk, a jogászok november hó végén matiné vagy felolvasó estélyt szándékoznak rendezni, a mely Vörösmarty emlékének lesz szentelve. A tervet jogászörökben nagy tetszéssel fogadják s így a közönségnek egy igen élvezetes ünnepélyre van kilátása. A hogy jogászaikat ismerjük, a legszebb siker előre is biztos.

* **Szatmári testvérgyilkost árverezik.**

Papp Béla neve belekerült a hivatalos lapba, amely 11-ik oldalán ma a következőket jelenti:

21039 Árverés. 3—1

11804/1900. A szatmári kir. törvényszék mint tlki hatóság közhírré teszi, hogy az első magyar általános bizt. társaság végrehajthatónak Papp Béla végrehajtást szenvedő elleni 965 kor. 69 fillér tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében, a szatmári kir. törvényszék területén levő Batiz község határában fekvő a batizi 459 sz. tjkvben A. I. 709. 761/a. és 762. hr. sz. alatt felvett ingatlanból Papp Béla illetőségére 1697 korona és a batizi 460. sz. tjkvben. A + 761. hr. sz. alatt foglalt ingatlanból Papp Béla felerész illetőségére 9455 koronában az árverést ezen megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1900. évi november hó 22-ik napján d. e. 10 órákor Batiz község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak. Árverezni szándékozókat tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékát, vagyis 169 korona 70 fillér és 945 korona 50 fillér készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hónap 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a ránatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni. — Kelt Szatmáron, 1900. évi június 14. A kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

* **Nyakoncsipett betörő.** De'Orto Károly kispiazzai kereskedő mindenestre megszámlálta a bevételt és azt a fiókba zárta. Mikor azonban az üzletbe jött, a kasszát mindig megdézsmálva, vagy egészen eltüntetve találta, noha az üzlet és a fiók rendesen be volt zárva. Nem tudták elképzelni a titokzatos dolgot, mely nap-nap mellett ismétlődött. Végre az

üzlettulajdonos elhatározta, hogy éjjel az üzletben marad és a tettest megleszi. Ez sikerült is tegnapelőtt éjjel.

A meglapult kereskedő úgy éjjel tájban észrevette, hogy valaki csendesesen az üzlet ajtaját nyitja s pár pillanat múlva benn terem, s egyenesen a pénzfókhöz tart. Ebben a pillanatban a kereskedő nyakon csipte, s benne *Bába* Mihály napszámost ismerte fel, a ki már többször dolgozott nála.

A tettest bekísérték a rendőrségre, hol tegnap délután *Gerő* Armin tb. rendőrfőkapitány hallgatta ki.

A kihallgatás alkalmával *Bába* Mihály bevallotta, hogy az üzletbe álkulcsesal hatolt be és csak egyszer járt ott, a mikor 64 krajczárt vitt el. — Azonban nyilvánvaló, hogy a többi alkalommal is ő volt a tettes, s jelenleg a rendőrség börtönében várja illő honoráriumát.

* **Kétszer sorozták be.** A gyöngyöletből elég három esztendő is s tovább csak ritka ember szereti viselni a mondurt, különösen ha akarata ellen kell szolgálni. Hát még a kit kétszer is besoroznak. Szilágyi György nagybajomi illetőségű férfiaval esett ez a furcsa komédia, aki most már 37 éves élemedett férfiú. 1883-ban besorozták a 15-ik huszárezredhez, ki is szolgált három évet tisztességesen és nyugodtan tért vissza falujába, hol munkával tartotta fenn magát és családját. A közelebbi pótsorozáskor aztán nagy meglepetés érte Szilágyit. Behívót kapott a sorozásra, hol minden mentegődjzése ellenére ismét feleskették, bizonyosan valami másik Szilágyi György helyett, a ki még nem szolgált ki a császárt, ugy kztán Szilágyi akarata ellen kénytelen lovat puczozálni, míg ki nem derül az igazsága.

x **Osztályorsjegy-érdekelteknek.** A »Nemzeti Pénzváltó Részvénytársaság« Budapest (Gizella-tér, Haas-palota) az ország legnagyobb osztályorsjegy-elárusító helye, jelentékeny előnyöket és messzemenő biztonszágot nyújt. Az intézet sorsjegyeket eredeti áron (utánvétellel is) küld szét teljesen költségmentesen. Ezen előnyöknél fogva az intézet sorsjegyei a leggyorsabban fognak el; ajánlatos tehát, hogy a megbízások mielőbb az intézethez beküldsenek.

A nagyváradi vár története.

(Kivonat egy nagyobb munkából.)

(Folytatás.)

Hunyadi János, a halálos ágyon Vitéz János váradi püspökre bizza gyermekei nevelését.

1456-ban a Hunyadi László lefejeztetése után *V. László* király *Vitéz* János váradi püspököt *elfogatja* és Esztergomba viteti, honnan *Vitéz* visszatér.

1457. nov. 22-én *V. László* meghal. *Vitéz* János váradi püspök Hunyadi Mátyásra irányítja magyar nemesség figyelmét.

1457. telén Prágába siet, hogy Hunyadi Mátyás kiszabadításán munkálkodjék.

1463-ban, a Bécsből hazahozott *koronát* *Vitéz* János váradi püspök teszi a *Mátyás fejére*.

1468-ban (Pettő 212—1467.) *Mátyás király Váradon* időz és itt már *Beckenléger* püspök vendége. Rövid tartózkodás után Erdélybe siet, a kalotaszegi lázongók lecsendesítésére. A monda szerint az ő lábnyomát örökítette meg a mai Királyhágón a népszerűtet, a sziklába vésvé *Mátyás király lába* nyomait. A királyhágó elnevezés tehát nem Szent László, de Hunyadi Mátyás idejéből származik.

1474-ben *Bali* Ogli szendrői basa a Dunán, Maroson és a Köröskörön átkelve, február 7-én hajnalban Váradra tör. A várat zárva találja. Dühében tüzes nyilakkal löveti a vár épületeit A város künrekedt lakóit löveti. A kicsi gyermekeket a hóra hányatja, a várost feldulja, felégeti. Martalóczai Bihar megye községeit kalandozzák be. — Ez az ostrom Nagyváradot teljesen szegénynyé s majd-

nem teljesen néptelenné tette. Mátyás király nagy kedvezmények által törekedett a lakosság szaporodását és boldogulását elő mozditani. (Pettő 216—1474.)

1478-ban a *klastromok* virágzó működése folytán *fellendül a helybeli ipar*. Az építéshez szükséges munkák a klastromok által készítettnek. Ez évben veszi kezdetét Nagyváradon a *harangöntés*.

1498-ban római és görög remekművek olvasása válik divatossá. Az alsóbb rendű pap-ság elnyomott és nagyon alárendelt helyzetére egy új korszak derüje kezdett a művekből sugárzani. Szellemi forradalom lehellete röpül át a hazán. Meg-megfészkei magát az oltárok körül. E mozgalom egyik szülőokát képezi a hitújításnak.

A nagyváradi püspökség és káptalan között újra birtoksérelem támad.

Thurzó Zsigmond püspök nagy terjedelmű vagyonának kezelője: *Thurzó* Gáspár udvarbíró a káptalanra tör. *Jakab* jogtudós kanonokot halálra keresi, de mert a keresettet meg nem találja, egy másik főpapot, — ki éppen csak utjába került — vert meg.

E világra szóló botrány miatt a *római szentszék küldötte megjelent Nagyváradon*. Maga elé rendelte az udvarbíró, felolvasa *Thurzó* Gáspár előtt a megidézést elrendelő szentszéki végzést. *Thurzó* végig hallgatta a rendeletet, de az utolsó szavaknál oly dühbe jött, hogy a pápai szentszék küldöttét *Milkay* Jánost hajánál fogva földre rántotta. A püspökség hajduival megkötöztette. A közel eső Köröshöz vitette, hogy a folyóba dobhatja. — A város népe nem állott ellen a hatalmas ur akaratának. Csakis a püspök előrohánó emberei akadályozták meg a vízbedobást.

1508-ban a *Dózsa-lázadás* hullámai csapnak Nagyváradra. *Lőrincz* pap paraszt serege itt; a *Dózsa* György pedig *Gyulán* van összpontosítva. A török ellen induló két had a nemesekre tör. A váradi püspökség és nemesség hadait *Lőrincz* pap pórnépe megveri, s a nemes hadsereg maradványa a várba menekül. A pór had ostrom alá fogja a várat. Kirabolja és felégeti a várost. Dühöngve folytatja a vár ostromát.

1508-ban a pestis pusztit az egész országban.

1509-ben *Szapolyai* János erdélyi vajda *Dózsa* György leverésére, és Temesvár felmentésére indul. *Tomori* Pál fogarasi kapitányt pedig Várad megsegítésére küldi el. *Lőrincz* pap pórhadja Bihar felé vonul. *Tomori* és *Pöstyéni* várkapitány egyesült hadai utána mentek a pórhadnak és azt keresték. Temesvárnál *Dózsa* György hadát teszik tönkre. Jött a *Dózsa* György tüzes trónra ültetése; a pór hadból való foglyokkal étetése. Hogy *Dózsa*ának megégetett holtteste négy felé vágatott s egy negyedrészt Nagyváradra küldetve, a vár kapuja felé akasztatott, ezt eddigelé csak *K. Nagy* Sándor tisztelt barátom nagy szorgalommal megírott »Bihar Ország« című művében olvastam.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

Megjelent »A katolikus predikáció története Magyarországon«, a budapesti kir. tud. egyetem hittani kara által a Horváth-alapból 2000 koronával *jutalmazott* munkának I. kötete. Szerzője dr. *Mihalovics* Ede nyitrai theologiai tanár. Ezen első kötet tárgyalja a kereszténység terjesztésétől Pázmány föllépéséig terjedő időt. A munka tervezete az egyháztörténethez alkalmazkodik, mert a szerzőnek nézete szerint a predikáció története az egyház történetének egyik része. Azért megkülönböztetheti a hittérítés korát, középkort, újkort, mely utóbbit a protestantizmus behozatalával kezd meg. Minden kornál röviden festi a vallási állapotokat, hogy ezáltal háttérrel adjon a predikáció képének; előadja az egyház intézkedéseit a hitszónoklat körül, a predikációnak külső körülményeit írja le, valamint a különös szokásokat; azután foglalkozik a hitszónokok képzettségével és működésével és a hitszónoklati irodalommal. Jelen kötet 27¹/₂ ivre ter-

jed; ára 4 korona. A munka ajánlására legyen elegendő, hogy a hittudományi kar a legnagyobb pályadíjra méltatta. A külső kiállítás szépségéről pedig a Szent István-Társulat nyomdája kezeskedik. A második kötet deczember végén hagyja el a sajtót. Tárgyát Pázmánytör napjainkig terjedő kor képezi. Megrendeléseket elfogad a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatala, Budapesten, VIII., Szentkirályi-utca 28. sz. és a szerző Nyitrán.

TANUGY.

A községi iskolaszék gyűlése.

— Saját tudósítónktól. —

Nagyvárad, okt. 25.

A községi iskolaszék tegnap délután ülést tartott. Kevés tárgy volt a gyűlésnek.

Jelen voltak:

Hegyesi Márton elnök, Réz Mihály, Stark Gyula, Sulyok István, Barry József, Gábel Jakab, Hlatky Endre, Krüger Viktor, Istvánfy József, Ritoók Zsigmond dr., Sipos Árpád, Hering Sándor, dr. Vucskics Gyula, Vaday József, Ragány János, Bordé Ferencz, Mátéh Lajos és Báthy Zoltán iskolaszéki tagok.

A gyűlés megnyitása után elnök fölolvasta a két polgári iskola és a felügyelő-igazgató havi jelentéseit, a melyeket az iskolaszék egyenként és egyetemlegesen tudomásul vett azon megjegyzéssel, hogy a polgári iskola tantestülete által a költségvetés keretében megrendelt tanzsereket kérő előterjesztést véleményezés végett kiadták a felügyelő-igazgatónak. Az a kérelmük, hogy a költségvetést adja ki nekik az iskolaszék, nem teljesíthető.

Gábel Jakab interpellált az újvárosi elemi fiú-iskola IV. osztályának a túlszűfoltosság következtében egy megfelelő terembe való helyezése és Perné Nárcisz javadalmazásának megállapítása iránt, akinek számára az iskolaszék már múlt évben 700 frt évi fizetést szavazott meg, de még mai napig sem lett a tanács részéről 500 frtnál több kiutalva.

Most, midőn a tanács részéről a tanügyi kiadások tekintetében oly feltűnő bőkezűség nyilatkozott meg, annál inkább csodálandó, hogy éppen egy tanerő jogos és méltányos javadalmazása tekintetében annyira késedelmezik.

Ragány János válaszol az interpellációra, elmondja, hogy a nagyterem vívóteremnek lett kiadva és így a kényszerhelyzettel számolva álljon el az iskolaszék e sérelem orvoslásától; Perné Nárcisz fizetésének emelésére válaszolja, hogy az csak az érvényben levő szabályrendeletek változtatása után rendezhető; különben a munkatanítónak a rajztanári oklevél megszerzése után szándékoznak emelni a fizetését, a miről őt értesítették.

Dr. Sipos Árpád sem szeretne átsuhanni az iskola áthelyezése fölött, kérdi, hova helyezik az újvárosi fiú-iskolát, ha építik a városházát?

Ragány János: a polgári iskolába.

Dr. Sipos Árpád: Elvégre mégis építeni kell az ör-utcai telken s akkor el kell helyezni a leány-iskolát, tehát összesen 14 osztályt, mit fog akkor csinálni a tek. tanács? Nem azt diktálja a józan gondolkodás, hogy először építsük fel az iskolát és ne csináljunk fordított sorrendet, a melyből még most nem látható zavarok és bonyodalmak fognak előállni; ajánlja ezt a tanács figyelmébe.

A munkatanítónői állás rendezésének halogatását elhibázott dolognak tartja, mert az illető nem tapasztalva képesítésének kellő méltányolását, itt hagyja Nagyváradot, pedig jó munkatanítónak nehéz kapni; kéri az ügy megszüntetését.

Hegyesi Márton elnök előadja, hogy a fölterjesztést ilyen módon meg fogja sürgetni a tanácsnál.

Dr. Sipos Árpád indítványára a tanácsot sürgősen megkeresik az újvárosi fiú- és leány-iskolák elhelyezése és az újvárosi fiú iskola IV. osztályának a vívóterembe való áttétele iránt

és ezzel az iskolaszék a felelősséget saját magáról a tanácsra hárítja át.

Szócsné Farkas Karolin nyugdíjazását tudomásul vették s a pályázat meghirdetésére a felügyelő-igazgatót utasították. A választást a jövő hónapi ülésen tartják meg.

A kir. tanfelügyelő átiratát a havi értesítő kötelező használata tárgyában tudomásul vették s felirnak a kultuszminiszterhez, hogy az értesítő kötelező használata alul mentse fel a nagyvárosi községi iskolákat; a fölterjesztés megtételére a felügyelő-igazgatót utasították.

Dr. Vucskics Gyula a kir. tanfelügyelő jelentése kapcsán, (mely a polgári iskola új parallel osztályára vonatkozólag fenntartja előbbi álláspontját, hogy t. i. a város újabb megterhelése nélkül az új tanár és a tantestület többi tagjai lássák el az órákat.) — kifejti, hogy őt e tekintetben a tanügy és a város érdeke vezette; most már előrehaladott az iskolai év, a közgyűlés is megszavazta az összeget, nem sürgeti tovább a dolgot, megnyugszik az elnök intézkedésében.

Hegyesi Márton elnök előadja, hogy az órákat a tantestület vállalta el s ezért a városi tanács 2000 koronát utalványozott; az órák egy részét díjtalanul vállalta el.

Gábel Jakab előadja, hogy a közgyűlésen is kijelentette, miszerint a 2000 koronát a város indokolatlanul költi el, mert az új osztály felállításával 21 óra többlet merült fel, ez per 100 koronájával 2100 korona; hol vannak hát az ingyen elvállalt órák? a költségvetést a közgyűlés elfogadta, bár ő a törlesztést indítványozta, de már most mivel nem lehet ellene tenni, indítványozza, hogy az órákból 10-et adjanak át a kisegítő tanítónak s csak a fennmaradt 11 óráért fizessék a polg. iskolai tanárokat. Tudja hogy nem fogadják el indítványát, de megteszi, mert a közönség érdekét szolgálja.

Hlatky Endre nem tartja indokoltnak oly kérdés fölött határozni, a melyben már a közgyűlés döntött. Különbben is a kisegítőt megterhelni nem akarja, mert akkor el lesz vonva a kisegítésektől.

E tárgyban különben a közgyűlés megkeresi az iskolaszéket s majd akkor alkalma lesz határozni. Ily értelemben határoznak.

Gábel személyes kérdésben szólal fel s Ragány szavaira reflektál, aki előbbi szavait félre magyarázta.

A fertőtlenítés tárgyában a tanács átiratát tudomásul vették.

Elnök jelenti, hogy a kisegítő tanító megérkezett és állását elfoglalta. Tudomásul veszik. Az olaszii elemi leány-iskola részére tanzsereket rendelnek.

Ezzel a gyűlés véget ért.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Péntek: A görög rabszolga.

Szombat: Trobadour. (Székely Anna föléptével.)

Vasárnap:) d. u.: A vén bakkancsos és fia

) a huszár.

) este: Kuruczfurfang.

Folt, a mely tisztit.

Tegnapelőtt lett volna az első drámai előadás, de a drámai személyzet igazi bemutatkozása tegnap történt, Echegaray nagyhatású színművében.

A közönség nagy száma, mely a színházat egészen megtöltötte, úgy szintén az egész előadást kísérő feszült figyelem mind megegyezően azok állítását, a kik szerint ma már a drámát csak éppen kegyeletből kell előadni, mert a közönség izlésének nem felel meg. Mondják, nem vagyunk már elég naivak ahhoz, hogy a dráma érzelmessége meghasson. Ez igaz, de ma már nem is könnyűfacsarás a dráma feladata. S éppen itt van a csomó megoldása: ha akad

író, a ki a drámának modern szellemű feladatot tud szabni, akkor van közönség is, mely azt élvezni tudja.

Ez az eset a nagy spanyol drámaíró műveivel. A jelenkornak egy-egy kérdését ragadja meg, vázolja azt néhány hatalmas, erős vonással, melyek az igaz élet realizmusát tükrözik vissza, de a mellett megállanak az esztetika által vont határoknál s cselekedtet benne az életből vett, husból, vérből álló jellemeket. Ime, itt van Echegaray hatásának titka. Ha kivülről nagyon kevés író jegyezheti fel ugyanezt a sikert a dráma terén, az nem a közönség hibája, de nem mutat a dráma lejárt voltára sem. Egyszerű tény, mely a kor meddőségére vall drámaírókban.

Hanem a hatásosan megírt drámának valódi hatása csak megfelelő előadás által lehet. Ilyen előadásként jegyezhetjük fel a tegnapi.

Az igazat megvallva, a Divathölgyek nem tulságosan csigázták fel várakozásainkat a drámai személyzet iránt; annál kellemesebben lepott meg a tegnapi előadás sikere.

Természetesen, legtöbb tetszést P. Adorján Berta keltett a főszerepben (Matilde.) Annyi hévvel, bensőséggel játszott, mozdulatai olyan szabatosak, biztosak voltak, hogy semmi kívánni valót sem hagytak fenn. A II. és a IV. felvonásban megrázó, hatalmas jeleneteiben nyílt színen megtapsolták.

A másik nehéz szerepet, Enriqueta gyűlöletes alakját P. Szép Olga játszotta. Kedves megjelenése, csengő hangja ezt a bűnös leányt is egészen szívünkbe lopta; arczjátéka kifejező tökéletes volt.

Új ember előttünk Peterdy Sándor (Don Justo.) Régebben játszott már Nagyváradon, nem sokan emlékezhetnek rá; de a kik visszaemlékeztek, azokat meglepte nagy haladása. Biztos fellépésű, fejlett tehetségű színészszé vált, a ki tegnap egyszerre megnyerte a közönség tetszését. Még sok sikert jósolhat magának.

Balla Kálmánon (Don Lorenzo) látszott, hogy küzd a neki nehéz lassu beszéddel. Mikor el nem feledkezett magáról, a hamvába holt modern ifjút sok sikerrel alakította. Épp úgy tetszett Könyves Jenő is (Don Fernando); igen kellemes organuma és heves vére van, utóbbi-tól mindig féltettük, hogy tulragadja a kellő határokon. Szerencsére éppen csak a határokig ment el.

Somogyiné (Donna Concepcion) ismét nyugodt játékaival tűnt ki; kár azonban, hogy nagyon halkak s kevésbé a közönség fordulva beszélt. Már a negyedik sorban arról panaszkodtak, hogy nem hallunk semmit!

A rendezés főleg az utolsó felvonásban remekelt; Somogyi Károly érdeme.

K. A.

Szigligeti esték a színházban.

Somogyi Károly igazgatót ama kegyeletes terv foglalkoztatja, hogy a szezon folyamán Szigligeti műveit gondos előadásban színre hozza. A legközelebbi Szigligeti-est november első hetében lesz, midőn Nagyvárad halhatatlan fiának Kél pisztoly című régi, híres népszínművét adják elő, amelyre már is nagy gonddal készült a társulat.

A legközelebbi bemutatók. A közeljövőben élénk, változatos sora lesz az előadásoknak. Egymásután több érdekes szenzációs újdonságot mutatnak be Nagyvárad közönségének. Első lesz ezek között Guti Soma és Rákosi Viktor mulattató bohózata: Napoleon öcsém, melynek előadásán a kitűnő szerzők is jelen lesznek. Követi ezt a Kis szökevény című, pompás operettnek a bemutatója, majd Milöcker legújabb, nagyhatású ope-

rettje: a *Viceadmirális*, mely — úgy mint az említett darabok — számos előadást ért a fővárosban. Élénken készülnek a *Névtelen levelek* című szellemes vigjáték premierjére s még több új operette, népszínmű és vigjáték bemutatására, melyekhez az igazgatóság fényes díszleteket és jelmezeket készíttetett.

Görög rabszolga. Ma, pénteken este harmadszor került előadásra Sidney John bájos táncz-operettje a *Görög rabszolga*, amely iránt mind élénkebben nyilvánul meg a közönség érdeklődése. A darabban érdekes szerepváltozás történt amennyiben Antónia herczegnőt *Balláné* Csik Irén játssa. Kinek e szerepében nagy sikerei voltak. Heliodorosz bűvészt *Nyáray* Antal ábrázolja.

Igazságszolgáltatás.

A novemberi esküdtek.

A jövő november havi esküdteket a nagyvárad kir. törvényszék kisorsolta tegnapelőtt Nagy Ferencz kir. törvényszéki elnök vezetésével a sorsoló bizottság, melynek tagjai *Milye* Gyula táblabíró, *Kurovsahy* Lajos törvényszéki bíró és *Gyenge* Béla jegyző voltak. A sorsolás eredménye a következő:

Rendes esküdtek: *András* Gusztáv gazdálkodó Nagyvárad, *Liptai* László fodrász Nagyvárad, *Badar* Béni szijgyártó Nagyvárad, *Bak* István földműves Bors, *Bodnár* János hentes Nagyvárad, *Kádár* János kereskedő, Nagyvárad, *Palkovits* Imre kereskedő Nagyvárad, *Klell* Béla rézműves Nagyvárad, *Hammer* Ignác könyvelő Nagyvárad, *Hermann* Ferencz mészáros Nagyvárad, *D. Nagy* József földműves Komádi, *Bereczki* Imre földműves Nagyszalonta, *S. Balog* Mihály földbirtokos Nagyszalonta, *Fazekas* Gergely földműves Kötegyán, *Dajka* Ambrus mészáros Nagyvárad, *Fényes* Mór földbirtokos Berettyó-Ujfalu, *Jakab* Mihály építőmester Berettyó-Ujfalu, *Balogh* Lajos ügyvéd Székelyhid, *Jelinek* István bankfőnök Nagyvárad, *Bujdosó* József, földműves Kötegyán, *Jenei* Péter földműves Csökmő, *Kádár* Gyula géplakatos Nagyvárad, *Bodó* Bertalan földbirtokos Nagy-Ürög, *Dancs* Tivadar cipész Nagyvárad, *Szücs* Albert magánzó Nagyvárad, *Badar* Lajos kereskedő Nagyszalonta, ifj. *Pintér* János férfinő Nagyvárad, *Pénzes* Lajos ács Nagyvárad, *Nagy* Sándor földműves Nagyszalonta, *Bogáti* Mihály földműves Berettyó-Ujfalu.

Helyettes esküdtek: *Radnay* Farkas kanonok, *Sarkadi* Lajos, dr., *Mayr* Sándor, *Mertz* Nándor, *Kertész* Miksa, *N. Justh* Károly, *Bumbera* Imre, *Patzauer* József, *Friedländer* Hermann, *Pätz* Sándor dr.

REGÉNY-CSARNOK.

Balny város titka.

Regény.

Franziából fordította: K—ő.

74.

Du'reuil véleményemet kérdezte s én ezt feleltem:

Én egy pillanatig sem vonom kétségbe Jaumard ur kitűnő szakismeretét s a nyújtott adatok hitelességét, mégis nagyon óvatosaknak kell lennünk, nehogy csalódván, gyanuba hozzuk esetleg egy ártatlant.

Azért én azt tanácsoltam, hogy jöjjünk el mindnyájan ide, hogy meglássuk Laugier-t. Én ismertem Déols Jánost, beszéltem is vele s nem hiszem, hogy annyira megváltozott volna, hogy meg se ismerném.

Kérem azért először is ugyanazt nekem is elmondani, a mit Dubreuilnek elmondott, azután megbeszéljük a tiszteletdíjat, végül pedig kérjük Laugier-t behivatni.

— Legjobb, ha behívom azt az ügynököt, kire az utánjárást bízom.

Jaumard csöngetett, Lerouge belépett.

— Lerouge ur, szólt Jaumard hivatalos hangon, sziveskedjek ő nagyságának és az uraknak elmondani eljárását a Laugier ügyében.

— Annál szivesebben teszem, mert Frémont ur is megerősítheti egyben-másban állításaimat.

— Ismer ön engem, kérdezte a békebíró.

— A mult csütörtökön volt szerencsém önt üdvözölni, éppen mikor a polgármesteri, hivatalból kijött, ha jól emlékszem fél négy lehetett. Én éppen akkor hagytam el Pétert, a megboldogult Ledoux ur volt szolgáját, kitől sok értékes dolgot tudtam meg.

Azzal a nélkül, hogy ezen szavainak hatását nézte volna, szaporán elbeszélte vándorlásait és kutatásait, némely kompromittáló részletet, például a szomszédjához való belopódzást természetesen elhagyva. Mikor befejezte, Frémont, ki igen figyelmesen hallgatta, így szólt:

— Engedje meg, hogy gratuláljak ügyességéhez, de valamit elfelejtett megmondani, hogyan jutott ön hozzá Laugier pénztári könyvéhez és hol látta ezt a szörsapkát?

— Engedje meg, hogy erről ne beszéljek.

— Jól van. Ön tehát bizonyos benne, hogy Laugier ölte meg Ledoux közjegyzőt?

— Azt nem láttam, hogy ő ütötte-e agyon, de az bizonyos, hogy Laugier ellopta a száz-ezer frankot és a jegyző zsebőráját.

— Helyes. Most legyen szíves Jaumard ur elhivatni társát.

Egy pillanatnyi csend állott be. Mindenki érezte a következő találkozás ünneplényességét. Dubreuil sápadt volt, Lucie zsebkendőjével takarta el arcát, hogy ne lássa a belépő gyilkost, Frémont észrevehetően remegett. Lerouge és Jaumard sem tudtak bizonyos elfogultságtól megszabadulni.

— Lerouge, szólt végre Jaumard, sziveskedjék megmondani Laugiernek, hogy beszélni óhajtok vele.

Lerouge kiment, a többiek izgatottan várták. Két percz telt el, de az ottlévőknek több volt az egy óránál.

Az ajtó kinyílt, Laugier belépett. Az idegenek láttára kissé visszahökent, majd összeszedve magát, köszönt és Jaumardhoz közeledett. A mint azonban Jakabék előtt elhaladt, fölkiáltott és összerogyott.

Rögtön segítségére siettek. Frémont legközelebb volt, de midőn lehajolt, hogy fejét föl emelje felkiáltott:

— Nem, nem; ez lehetetlen Jakab, nézze, ez ő! Vagy én vesztettem el az eszemet?

Jakab közeledett, de rögtön Luciehez sietett a kivezette a szomszéd szobába.

— Mi az? az Istenért, mi az?

— Maradj itt kérlek, majd megmondom.

— De én nem akarok itt maradni, látni akarom, hogy mit rejtegettek előttem.

Félretolta férjét és visszaakart menni az irodába.

— Maradjon itt Lucie, akarom, parancsolom!

Jakab visszatért az irodába.

Laugier magához térve fölnyitotta szemait, de Jakabot meglátva, rémülten fordította el fejét.

Fölemelték és egy karszékbe ültették, Frémont a borzadálytól megdermedve, uőu tudott szóhoz jutni, végre fölkiáltott.

— Ledoux!

Fyolt köv.)

TAVIRATOK.

A király Bécsben.

Bécs, október 25. (Saját tud. táv.)
A király ma reggel Budapestről ideérkezett.

Csodálatos menekülés.

Bécs, október 25. (Saját tud. táv.)
Pery felső ausztriai főzségben ma nagy közönség jelenlétében fölszállott ballonjával egy léghajós. A gomb körülbelül 2000 méternyi magasságra mehetett, mikor egyszerre óriási sebességgel kezdett lefelé süllyedni, s a földre zuhant. A léghajós-nak csodálatos *semmi baja nem történt.*

Furfangos betörő.

Szeged, okt. 25. (Saj. tud. táv.)
Szeles György betörésért többször büntetett egyén különös módon akart megmenekülni a rendőrség kezei közül, mely őt rablás és lopás miatt üldözte. Bevette magát az apácák klostromának padlására s ott élt egészen az utolsó napokig, a mig csak ügyetlensége folytán meg nem fogták. Élelmi szereit ugyanis a neves betörő a zárda éléstárából szerezte be éjjelenként. Hanem tegnap megfedkezett magáról és a pinczében nagyon sok bort ivott meg, úgy, hogy részeg lett s jókedvében égve felejtette a gyertyát, a melynek világa kiszűrődött a padlásablakon. A mint észrevették, hogy valaki van a padláson, rendőrt hívtak, a ki letartóztatta az ügyetlen betörőt.

Vilmos császár egy városház felavatásán.

Erberfeld, okt. 25. (Saját tud. táv.)
A városháza felavatása alkalmával Vilmos császár a diszteremben a diszserleg átnyújtásakor a következőket mondotta:

A nekünk bemutatott hódolatért és azért a fogadásért, a melyben Elberfeld városának polgársága bennünket részesített, a császárné is, én is szívünk mélyéből legmelegebb köszönetünket fejezzük ki. Hogy csak ma jelenhettünk meg városuk falai között, annak az oka, hogy a gond és aggodalom felséges anyám betegágyához kötött. Hála Istennek, állapotának javulása lehetővé tette, hogy ma megfelelhettünk kívánságuknak. Anyám, hitvestársam III. Frigyes császárnak, a kinek oly gyönyörű szobra áll házuk előtt, általam üdvözlését küldi önöknek. Szívvel örülök, hogy eleget tehettem évekkal ezelőtt hozzám intézett meghívásuknak, hogy házukat fölavassam. Gratulállok önöknek ahhoz a büszke épülethez, a melyet építettek. Vajha termekben mindig a régi, jó, német polgári szellem uralkodnék, hogy a közös nagy célokat elérhessék; vajha e város kereskedelme és ipara, a melyet mindenki elismer, évről-évre gyarrpodnék dicsőségben a világpiacson. Nekem pedig tegye lehetővé Isten és adjon erőt és tehetséget hozzá, hogy föntartsam, megvédjem és ha kell, kieroszakoljam a szükséges békét. — ez első imádságom ezen a helyen. A serleget a város javára, a polgárság jólétére és üdvére ennek a háznak, a melyet ezzel fölavatok, írtam.

A transzváli harcztérről.

London, okt. 25. (Saját tud. távirata.)
Roberts lord jelenti Pretóriából 22-iki kelettel: French tábornok Karolinából kiindulva e hó 20-án Bethelbe ért. Az ut nagyobb részén, különösen Ermelo környékén ellentállásra talált. Csapatából 16-án egy tiszt és öt legény elesett, három tiszt és tizenhat legény megsebesült, öt ember pedig eltűnt. 17-én négy ember sebesült meg, 20-án egy ember elesett és négy megsebesült. Settle hadoszlopa Hoopstadba ért. Ezt a sereget is megtámadták utközben a búrok; angol részről egy tiszt és tizenöt legény megsebesült. Zeerustnál megtámadták Methuen hadoszlopának podgyászkerületét; egy tiszt és egy legény elesett, egy tiszt és nyolcz legény pedig megsebesült. Barton tábornoknak egy csapatát, a mely takarmányszerzésre indult ki, 18-án Frederikstadt mellett megtámadták. Két tiszt és két legény fogságba esett, két legény elesett, és négy megsebesült. 21-én Barton még egyszer harcra keveredett a búrokkal, a kik nagyon merészen léptek föl. Az angolok részéről ebben a harcban egy tiszt esett el. Pienaarsriver mellett egy búr csapatot sikerrel leptek meg az angolok, a kik ez alkalommal 18 búrt fogtak el, mig közülök csak egy ember sebesült meg.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

	Budapest, okt. 25.
Osztrák hitel	648.50
Magyar hitel	643.—
Allamvasut	643.75
Rimamurányi	485.75
Magyar jelzálog	425.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

	Budapest, okt. 25.
Buza októberre	7.27
Buza júniusra	7.79
Tengeri	5.05
Rozs okt.	7.13
Zab okt.	5.52
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. okt. 25-én.

Magyar aranyjárdék 4%	94.50
Magyar koronajárdék	90.
Magyar vasuti kölcson aranyban 4,70%	99.50
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2,70%	96.50
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	98.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	91.25
Italmérsi jog megváltási kötvény	98.50
Horváth-szlavónföldtehermentesítési kötvény	92.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	163.50
Tiszaszabályozás szezedi sorsjegyek kölcson	138.50
Osztrák járdék papirban	96.25
Osztrák járdék ezüstben	96.05
Osztrák járdék aranyban	95.—
Osztrák korona járdék	97.15
Osztrák államsorsjegyek	131.50
Osztrák magyar bankrészevény	17.—
Magyar hitelbankrészevény	644.—
Osztrák hitelintézet részevény	643.25
Párisi vista	96.—
20 frankos arany (Napoleon'or)	19.20
Németbirodalmi márka	117.75
London vista	240.80
20 márkás arany	23.55

A szerkesztésért felelős.

Dr. VUCSKICS GYULA.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 12.

Idénybérlet 10 sz.

Nagyváradon, pénteken, 1900. okt. 26-án:

A görög rabszolga.

Kitűnő új operette.

S Z E M É L Y E K :

Heliodorus bűvész	Nyáray Antal
Aspasia, leánya	Forrai Ferike
Antónia, hercegnő	B. Csik Irén
Marcus Pomponius polgármester	Füredi József
Archias, szobrász	Deésy Alfréd
Diomed, görög rabszolga	Pintér Imre

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

Felvonások közötti szünetek: 15 perc.

HELYÁRAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr. Támlaszék 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., diák és katonajegy 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7. vásár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Színházi látesővek a ruhatárnál kaphatók bérbe, ára 30 kr.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szombaton, okt. 27-en:

Troubadour.

Opera 4 felvonásban.

Naponta friss
Csemege-Szőllő

eladás nagyban és kicsinyben.
Piros bakar-szőllő kilója 26 kr.
10 kiló: 2 frt 40 kr.

Állandó nagy készlet a
legnemesebb

Ménesi-bakar
és Chassellas-szőllőkből

az előbbi kiválóan alkalmas télire eltevésre is!

Legédesebb

Tirolimaroni

kilója 24 kr. — 5 kiló 1 frt. 10 kr.

Czitrom, Narancs, és mindennemű Déli-gyümölcs, a legolcsóbb árban.

Ajánlom még tisztán kezelt, természetes

Hegyi-Boraimat

a következő előnyös árak mellett:

Asztali bor, literje	30 kr.
Asztali ó bor, literje	32 kr.
Magyarádi bor, literje	40 kr.
Magyarádi ó bor, literje	50 kr.

Mindennemű üvegelt csemege-, aszú- és pezsgőborok a legolcsóbb árban.

Kitűnő asztali ó-bor

100 liter 22 frt.

Uj-bor 100 ltr. 20 frt.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesítek.

MERTZ NÁNDOR,

Nagyvárad, Nagy-Körözs-utca, Mertz-ház.

Telefon-összeköttetés 134. szám.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáca-utca 3. szám.

Művek,

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izlőses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközölteinek.

Levélfejek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naplók,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
síb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.